

RUSKO 2033 – ALTERNATÍVNE SCENÁRE EKONOMICKÉHO, SPOLOČENSKÉHO A POLITICKÉHO VÝVOJA

Ivan KLINEC

RUSSIA 2033 - ALTERNATIVE SCENARIOS OF ECONOMIC, SOCIAL AND POLITICAL DEVELOPMENT

ABSTRAKT

Budúcnosť ruskej ekonomiky a spoločnosti bude výrazne ovplyvňovať budúcnosť vznikajúcej globálnej civilizácie. Desiatky tímov po celom svete analyzujú možné budúcnosti Ruska. Predmetom záujmu je Rusko predovšetkým pre globálne inštitúcie, európske inštitúcie, americké inštitúcie a inštitúcie krajín susediacich s Ruskom. Samozrejme je budúcnosť Ruska predmetom záujmu ruských inštitúcií. V tomto prípade je obmedzený prístup k ruským zdrojom, pretože napr. na internete je k dispozícii iba časť materiálov, ktoré o budúcnosti Ruska boli spracované v samotnom Rusku a spolupráca s Ruskom resp. jeho inštitúciami je paradoxne limitovaná najmä z finančných dôvodov. Ruská budúcnosť nie je jednoznačná a preto prevažná časť publikácií a materiálov, ktoré sa zaoberajú budúcnosťou Ruska, je spracovaná v podobe alternatívnych scenárov, ktoré odrážajú vplyv rôznych domácich i zahraničných faktorov na budúcnosť Ruska. Sada alternatívnych scenárov Rusko 2033 zahŕňa 4 alternatívne scenáre Trhová perestrojka, Ruská demokracia, Stalin 21. storočia a Moc oligarchov plus scenáre divokých kariet, ktorých uskutočnenie je menej pravdepodobné.

ABSTRACT

The future of the Russian economy and society will greatly affect the future of the emerging global civilization. Dozens of teams around the world analyze the possible future of Russia. Russia is of interest primarily for global institutions, European institutions, American institutions, and countries bordering Russia. Russia's future course is of interest to Russian institutions. In this case, the limited access to Russian resources, since, for example via Internet is available only part of the materials that about the future of Russia have been created in Russia itself and cooperation with Russia respectively its institutions is paradoxically limited mainly for financial reasons. Russia's future is not clear, and therefore the bulk of publications and materials dealing with the future of Russia, is processed in the form of alternative scenarios that reflect the influence of various domestic and international factors on the future of Russia. A set of alternative scenarios for Russia in 2033 includes four alternative scenarios Market perestroika, Russian democracy, Stalin of the 21st century and The Power of Oligarchs plus wild card scenarios, which fulfillment is less probably.

ÚVOD

Budúcnosť ruskej ekonomiky a spoločnosti bude výrazne ovplyvňovať budúcnosť vznikajúcej globálnej civilizácie. Desiatky tímov po celom svete analyzujú možné budúcnosti Ruska. Predmetom záujmu je Rusko predovšetkým pre globálne inštitúcie, európske inštitúcie, americké inštitúcie a inštitúcie krajín susediacich s Ruskom.

Samozrejme je budúcnosť Ruska predmetom záujmu ruských inštitúcií. V tomto prípade je obmedzený prístup k ruským zdrojom, pretože napr. na internete je k dispozícii iba časť materiálov, ktoré o budúcnosti Ruska boli spracované v samotnom Rusku a spolupráca s Ruskom resp. jeho inštitúciami je paradoxne limitovaná najmä z finančných dôvodov.

Ruská budúcnosť nie je jednoznačná a preto prevažná časť publikácií a materiálov, ktoré sa zaoberajú budúcnosťou Ruska, je spracovaná v podobe alternatívnych scenárov, ktoré odrážajú vplyv rôznych domácich i zahraničných faktorov na budúcnosť Ruska

Na základe dostupných materiálov je možné o budúcnosti Ruska urobiť následovné uzávery:

- Rusko sa bude v budúcnosti 25 rokoch vyvíjať do podoby funkčnej demokracie. Tento vývoj sa bude diať postupnou inštitucionálnou a spoločenskou transformáciou, ktorá je spojená s postupným vznikom demokratického myslenia v Rusku.
- Rusko v budúcnosti 10 až 15 rokoch bude vytvárať centralizovaný model riadenej demokracie s politickým systémom, kde prezident alebo vláda bude mať dominujúcu úlohu a funkčná parlamentná demokracia bude vznikať až po vzniku funkčných politických strán.
- Recidíva návratu totalitárneho režimu je limitovaná, pretože by viedla k obmedzeniu ekonomického rozvoja a tento málo pravdepodobný scenár by netrval dlhší čas.
- Rusko bude hľadať cestu technologickej prestavby svojej ekonomiky, ktorá bude viac pripomínať súčasný rozvoj Číny.
- Rusko bude fungovať v režime mixu merkantilistického a manažérskeho trhového štátu, kde sa bude snažiť regulovať pôsobenie trhu centrálnou mocou v prospech rozvoja ruskej ekonomiky spolu s obmedzovaním vplyvu ekonomík iných štátov na ruskom území.
- Rusko bude využívať k ekonomickému rozvoju svoje surovinové zdroje, pričom výhradné využívanie týchto zdrojov bez technologického rozvoja sa môže stať brzdou ďalšieho rozvoja Ruska.
- Rusko sa bude postupne stávať silným hráčom svetovej ekonomiky a bude hrať významnú geopolitickú úlohu.
- Rusko bude podporovať svoje globálne siete a predpokladá sa postupné presadzovanie ruských korporácií a ich premena na transnacionálne korporácie, pričom tieto budú hrať významnú úlohu v budúcom ekonomickom rozvoji Ruska.
- Ruská ekonomika bude mať v rastúcej miere podobu korporatívneho kapitalizmu, ktorý bude určujúcou ekonomickou štruktúrou Ruska v 21. storočí

- Rusko bude hrať asertívnu úlohu v medzinárodných vzťahoch, pričom bude využívať politický a ekonomický vplyv v zahraničí na presadzovanie svojich ekonomických záujmov.
- Rusko bude klásť dôraz na svoju bezpečnosť vzhľadom na možné strety záujmov so svojimi susedmi alebo s významnými svetovými hráčmi.

PROGNÓZY BUDÚCNOSTI RUSKA

Budúcnosťou Ruska sa zaoberá niekoľko desiatok prognóz, ktoré sú v prevažnej väčšine spracované v podobe scenárov. Projekcie vývoja ruskej ekonomiky sú spracované väčšinou medzinárodnými finančnými a analytickými inštitúciami a ich závery sú preberané do jednotlivých prognóz.

Prognózy budúcnosti Ruska sú spracovávané nasledovnými inštitúciami:

- Medzinárodné finančné inštitúcie – Svetová banka, Medzinárodný menový fond, Svetová obchodná organizácia pravidelne spracovávajú krátkodobé, strednodobé a dlhodobé prognózy týkajúce sa budúcnosti Ruska. Tieto majú podobu samostatných správ a publikácií alebo sú súčasťou publikácií zaoberajúcich sa budúcim vývojom globálnej ekonomiky. Budúcemu vývoju Ruska sa venuje tiež Svetové ekonomické fórum WEF¹.
- Americké inštitúcie spracovávajú svoje vlastné prognózy alebo spolupracujú s ruskými inštitúciami na vypracovávaní svojich vlastných prognóz. Prognózy budúcnosti Ruska boli spracované CIA, súkromnou spravodajskou službou Stratfor², Centrom pre strategické a medzinárodné štúdie CSIS³ a ďalšími inštitúciami.
- Inštitúcie susedných krajín ako je Fínsko⁴ alebo Dánsko⁵ spracovávajú prognózy budúcnosti Ruska vzhľadom na skutočnosť, že ide o potenciálne silného ekonomického a politického hráča s možným vplyvom na tieto krajiny.
- Ruské inštitúcie spracovávajú prognózy budúcnosti Ruska⁶ najmä pre potreby ruskej vlády. Budúci ekonomický, politický a spoločenský vývoj Ruska je tiež rozpracovaný v dlhodobých strategických vládnych materiáloch.

PROGNÓZY BUDÚCNOSTI RUSKA AMERICKEJ SPRAVODAJSKEJ INŠTITÚCIE STRATFOR

Americká súkromná spravodajská služba Stratfor pravidelne uverejňuje krátkodobé a strednodobé prognózy zaoberajúce sa budúcim vývojom v Rusku. Tieto sú tiež súčasťou desaťročných prognóz, ktoré sú uverejňované každých 5 rokov. Prognózy Stratfor nie sú verejne prístupné a táto organizácia tieto prognózy predáva.

V roku 1999 Stratfor uverejnil prognózu Rusko v roku 2000⁷, kde je popísaný scenár postupnej centralizácie ruskej moci a návrat ľudí Perestrojky, ktorí sa majú pokúsiť v Rusku realizovať čínsky model rozvoja ekonomiky. Politická moc v Rusku podľa tohto scenára bude postupne obmedzovať moc tzv. oligarchov a zavedie centralizovanú kontrolu ekonomiky a spoločnosti.

Scenár budúceho vývoja Ruska obsahuje prognóza geopolitického vývoja sveta do roku 2015, ktorú uverejnil Stratfor 14. februára 2005. Prognóza Stratfor 2005-2015 Decade Forecast predpovedá úpadok Číny a Ruska, vzostup Japonska a dezintegráciu Európskej únie.

Zverejnené časti prognózy Stratfor zahŕňujú nasledovné závery týkajúce sa budúceho vývoja Ruska:

- Ruské pokusy o expanziu môžu spôsobiť problémy
- Rusko kolabuje a to bude pokračovať
- Rusko bude vo vzrastajúcej miere nacionalistické a protizápadné
- Rusko sa bude eventuálne znovu presadzovať ako veľký medzinárodný hráč, ale s tradičným protizápadným smerovaním

V najnovších prognózach⁸ Stratfor hovorí o postupnom raste ekonomickej sily Ruska založenej hlavne na využívaní surovinových zdrojov ako ropa alebo zemný plyn.

PROGNÓZA RUSKO 2017 VÝBORU PRE BUDÚCNOSŤ FÍNSKEHO PARLAMENTU

Výbor pre budúcnosť Fínskeho parlamentu uverejnil v roku 2007 desaťročnú prognózu Rusko 2017⁹: Tri scenáre, ktorá obsahuje analýzu budúceho vývoja v Rusku a predkladá nasledovné tri scenáre budúcnosti Ruska:

¹ Russia and the World: Scenarios to 2025. World Economic Forum. Cologny/Geneva, Switzerland, 2006

² Rusko v roce 2000. In: Střední Evropa. Revue pro středoevropskou kulturu a politiku. Č.94-95, Ročník patnáctý, listopad-prosinec 1999, Friedman, George (editor): Annual Forecast 2008: Beyond the Jihadist War - Former Soviet Union. Stratfor, January 8, 2008, <http://www.1913intel.com/2008/01/08/annual-forecast-2008-beyond-the-jihadist-war/>

³ Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf

⁴ Kuusi, Osmo, Smith, Anna, Tihoonen, Paula (editors): Russia 2017: Three Scenarios. Parliament of Finland. The Committee for the Future. 2007

⁵ Andreasen, Kaare Staner, Kelstrup, Jakob: Russian Prospects – political and economic scenarios. Copenhagen Institute for Futures Studies. Members' Report 1/2005

⁶ Karaganov (Head of Editorial Board), Bordachev, Timofei, Guseinov, Vagif, Lukyanov Fyodor, Radayev, Vadim, Yurgens, Igor (Editorial Board): The World Around Russia: 2017. An Outlook for the Midterm Future. The Council on Foreign and Defense Policy. State University – High School of Education, RIO-Center, Moscow, 2007

⁷ Rusko v roce 2000. In: Střední Evropa. Revue pro středoevropskou kulturu a politiku. Č.94-95, Ročník patnáctý, listopad-prosinec 1999

⁸ Friedman, George (editor): Annual Forecast 2008: Beyond the Jihadist War - Former Soviet Union. Stratfor, January 8, 2008, <http://www.1913intel.com/2008/01/08/annual-forecast-2008-beyond-the-jihadist-war/>

- **Vplyvný globálny hráč** – scenár počíta s postupnou diverzifikáciou ekonomiky a zdrojov,, rastom energetických exportných kapacít a prechodom od riadenej k skutočnej demokracii.
- **Mozaikovitý Rusko** – scenár počíta postupným vytváraním spoločnosti stredných tried, poklesom energetických exportných kapacít a vytvorením tolerantného ústavného štátu.
- **Rusko mocenských elít** – scenár počíta so zachovaním súčasnej moci politických elít, s menším alebo rovnakým energetickým exportom, žiadnou diverzifikáciou a s tým, že Rusko nebude ústavným štátom.

PROGNÓZA RUSKO 2020 KODANSKÉHO INŠTITÚTU ŠTÚDIÍ BUDÚCNOSTI

Prognóza Rusko 2020¹⁰ bola vypracovaná a zverejnená Kodanským inštitútom štúdií budúcnosti – Copenhagen Institute for Futures Studies a obsahuje dve sady scenárov budúcnosti Ruska. Sú to:

- Politické scenáre budúcnosti Ruska do roku 2020
- Ekonomické scenáre budúcnosti Ruska do roku 2020

Politické scenáre Rusko 2020

- **Návrat k diktatúre** – scenár počíta s obnovením totalitného systému a ovládnutím politickej moci konzervatívnymi silami
- **Demokratická supervel'moc** – scenár počíta s vytvorením funkčnej demokracie v Rusku a s obnovením jeho vplyvu v medzinárodnom prostredí.
- **Silné regióny** - scenár počíta s postupným rastom moci regiónov Ruska a zmenšovaním vplyvu centrálnej moci.
- **Silná federácia** – scenár počíta s vytvorením funkčnej federatívnej štruktúry.

Ekonomické scenáre Rusko 2020

- **Dostupné suroviny** – scenár počíta s rozvojom ekonomiky založenej najmä na využívaní surovinových zdrojov.
- **Nová ekonomická supervel'moc** – scenár počíta s rastom ekonomickej sily Ruska a následným rastom jeho vplyvu v globálnej ekonomike.
- **Druhý svet** - scenár počíta s tým, že Rusko sa stane fakticky rozvojovou krajinou.
- **Nový soviet** – Scenár počíta s obnovením centrálne riadenej ekonomiky podobnej systému z čias komunizmu.

PROGNÓZA RUSKO 2017 AMERICKÉHO CENTRA PRE STRATEGICKÉ A MEDZINÁRODNÉ ŠTÚDIE

Prognóza Alternatívne budúcnosti pre Rusko do roku 2017 – Alternative Futures for Russia to 2017¹¹ bola spracovaná americkým expertom Centra pre strategické a medzinárodné štúdie – Center for Strategic and International Studies Andrewom C. Kuchinsom v novembri roku 2007 a hneď vyvolala rozsiahlu medzinárodnú odozvu, pretože jeden hypotetický scenár počíta s atentátom na prezidenta Putina a následným zavedením diktatúry. Tento scenár bol vykladaný ako predpoveď zavraždenia prezidenta Putina a nie hypotetický scenár, ktorý popisuje možný vznik diktatúry v Rusku.

Publikácia Alternatívne budúcnosti pre Rusko do roku 2017 – Alternative Futures for Russia to 2017¹² obsahuje hlavnú prognózu budúcnosti Ruska do roku 2017 spracovanú Andrewom C. Kuchinsom¹³, ktorá obsahuje tri alternatívne scenáre a 5 príloh od autorov Andersa Aslunda¹⁴, Thomasa Grahama¹⁵, Henryho E. Halea¹⁶, Sarah E. Mendelsonovej¹⁷ a Cory Welta¹⁸, z ktorých každá okrem prvej obsahuje sadu alternatívnych scenárov budúcnosti Ruska.

⁹ Kuusi, Osmo, Smith, Anna, Tiihonen, Paula (editors): Russia 2017: Three Scenarios. Parliament of Finland. The Committee for the Future. 2007

¹⁰ Andreassen, Kaare Staner, Kelstrup, Jakob: Russian Prospects – political and economic scenarios. Copenhagen Institute for Futures Studies. Members' Report 1/2005

¹¹ Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf

¹² Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf

¹³ Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. In: Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf

¹⁴ Aslund, Anders: The Russian Economy Facing 2017. In: Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf

¹⁵ Graham, Thomas: Thinking about Russia's Future. In: Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf

¹⁶ Hale, Henry E.: Thoughts on Domestic Drivers. In: Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf

¹⁷ Mendelson, Sarah E.: Three Alternative Scenarios. In: Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf

RUSKO 2017 ANDREWA C. KUCHINSA

Andrew C. Kuchins uvádza vo svojej štúdii nasledovné závery o budúcnosti Ruska, ku ktorým dospel so svojou skupinou¹⁹:

- Ruská demokracia nebude problémovým štátom.
- Rusko nebude vyspelou demokraciou v priebehu budúcich 10 rokov
- Ruská ekonomická budúcnosť v krátkodobom horizonte vyzerá relatívne dobre na rozdiel od politickej, ktorá je neistá.
- Ruská ekonomika je dostatočne diverzifikovaná a nemožno ju nazývať ropným štátom.
- Ruská teritoriálna integrita v najbližších 10 rokoch je bezpečná.
- Demografické výzvy zostanú významné, ale mali by byť riaditeľné.
- Nacionalizmus a xenofóbia budú rásť s podporou Kremľa.
- Ruská zahraničná politika zostane nezávislá a umožní Rusku udržať štatút veľmoci v multipolárnom svete.
- Bude rásť asertivita ruskej zahraničnej politiky.
- Je pravdepodobné odovzdanie moci Putinom svojmu následníkovi.
- Súčasná stabilita Ruska je viac krehkou ako sa zdá.

Andrew C. Kuchins vidí súvislosť medzi politickým systémom v Rusku a cenami ropy, čo tvorí jedno z východísk ním vytvorený scenár. Podľa neho vysoké ceny ropy korelovali s rýchlejším ekonomickým rastom a menej pluralistickým politickým systémom napr. Leonida Brežneva a Vladimíra Putina.²⁰ Nízke ceny ropy zasa korelovali s pomalším ekonomickým rastom, viac pluralistickým politickým systémom a silnou prozápadnou orientáciou napr. Michaila Gorbačova a Borisa Jelcina.²¹

Andrew C. Kuchins vytvoril nasledovné tri alternatívne scenáre budúcnosti Ruska do roku 2017²²:

- **Putinizmus bez Putina** – scenár počíta s nahradením prezidenta Putina inou osobou vo voľbách v roku 2008 a s ďalšou centralizáciou moci jeho nástupcom
- **Výstrel v tme a nástup skutočnej diktatúry** – scenár počíta s nástupom skutočnej diktatúry napr. ako následok zavraždenia prezidenta Putina.
- **Pád Putinizmu** a opätovný vzostup demokracie – scenár počíta s opätovným obnovovaním demokratického charakteru politického systému v Rusku

RUSKO 2017 THOMASA GRAHAMA

Thomas Graham vo svojej štúdii Premýšľanie o ruskej budúcnosti - Thinking about Russia's Future²³ vytvoril 3 sady nasledovných scenárov budúcnosti Ruska:

- Silné, pragmatické Rusko neochotné riskovať.
- Slabé, nacionalistické a defenzívne Rusko
- Silné, otvorené, patriotické Rusko neochotné riskovať.

PROGNÓZA RUSKO A SVET 2025 SVETOVÉHO EKONOMICKÉHO FÓRA WEF

Svetové ekonomické fórum – World Economic Forum WEF spracovalo a zverejnilo v roku 2017 scenáre budúceho vývoja Ruska do roku 2025²⁴, ktoré uvažujú o budúcnosti Ruska v kontexte jeho miesta vo svete. Vytváranie prognóz a scenárov Svetového ekonomického fóra riadia experti na scenárovo myslenie z Royal Dutch Shell, a aj z tohto dôvodu časti týchto scenárov a prognóz sú kompatibilné s dlhodobými scenármi spracovávanými a zverejňovanými Royal Dutch Shell.

Scenáre Rusko a svet 2025 uvažujú s posunom od ekonomiky založenej na surovinovej eksploatacii k diverzifikovanej ekonomike využívajúcej aj moderné technológie. Takisto uvažujú s nastolením vlády práva a zákona v Rusku a s tým súvisiacim vývojom politického systému.

Scenáre Rusko a svet 2025 zahrňujú:

- Scenár **Dlhý pochod** – kde je zahrnutý pomalý prechod k vláde zákona a pomalý odklon od ekonomiky založenej na využívaní surovín

¹⁸ Welt, Cory: Russia and its Post-Soviet Neighbors. In: Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf

¹⁹ Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. In: Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf

²⁰ Tamže.

²¹ Tamže.

²² Tamže.

²³ Graham, Thomas: Thinking about Russia's Future. In: Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf

²⁴ Russia and the World: Scenarios to 2025. World Economic Forum. Cologny/Geneva, Switzerland, 2006

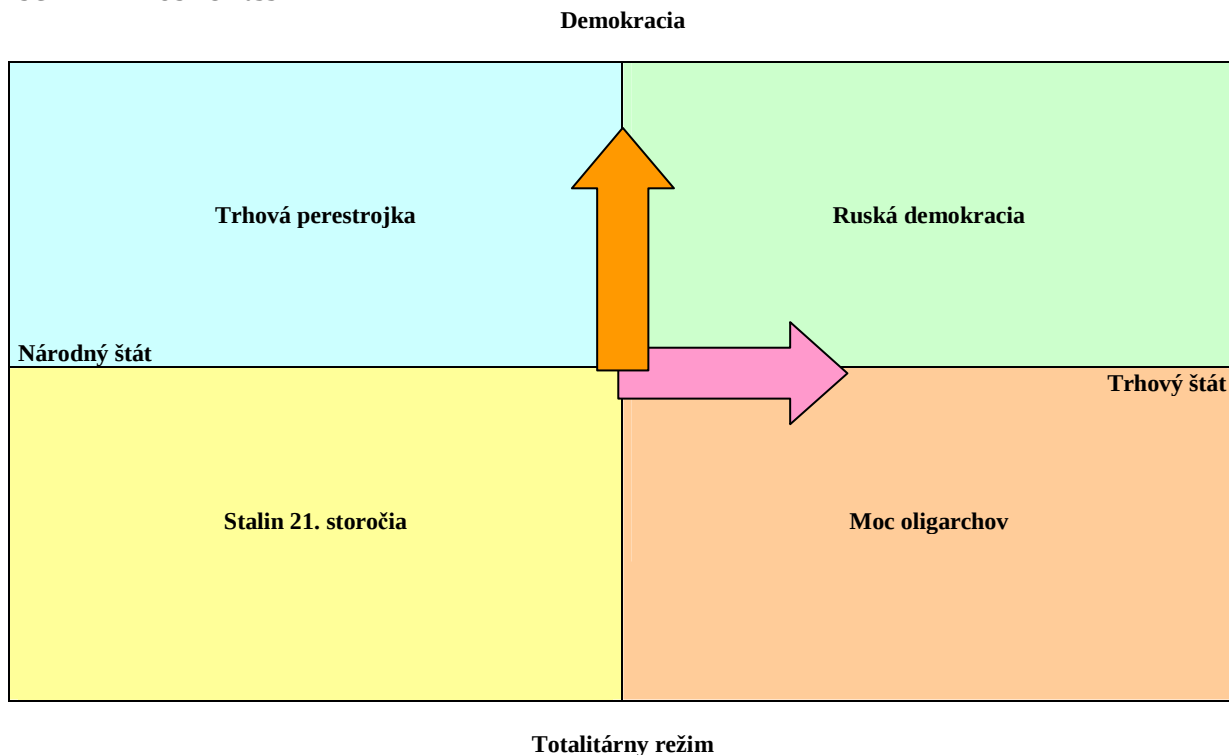
- Scenár **Ropné preklatie** – kde je zahrnutá exploatacia surovín v kombinácii s hlavným cieľom získavania čo najvyššieho profitu, a to na úkor vlády zákona
- Scenár **Znovuzrodenie** – kde je zahrnutý prechod k diverzifikovanej ekonomike a k vláde zákona

ZÁKLADNÉ CHARAKTERISTIKY ALTERNATÍVNYCH SCENÁROV

Základné charakteristiky väčšiny scenárov budúceho vývoja Ruska sa zameriavajú na kľúčové oblasti života ruskej spoločnosti rovnako ako aj na možné problematické oblasti, ktoré by mohli viesť k problémom vo vnútri Ruska alebo vo vzťahu k okolitým krajinám alebo by mali negatívne dopady na svetovú ekonomiku a medzinárodnú stabilitu.

- Politická moc - scenáre uvažujú s vytvorením funkčnej demokracie prípadne s recidívami možného obnovovania totalitného systému najmä v zmenených podobách
- Spoločenský systém – scenáre uvažujú o možnej štrukturácii spoločenského systému a jeho dotvorení buď do podoby demokracie, parlamentnej demokracie alebo znovuvytvorenia nejakej formy neústavného zriadenia, ktoré by bolo založené na koncentrácii moci
- Konštitučný systém – scenáre uvažujú s Ruskom ako s trhovým štátom s jeho špecifickými podobami, ktoré by integrovali niektoré črty predchádzajúcich systémov
- Ekonomický systém – scenáre uvažujú s Ruskom ako s trhovou ekonomikou, ktorá by mala byť najmä v najbližšom desaťročí centrálne ovplyvňovaná alebo centrálne riadená, nie však zlikvidovaná, obnovenie ekonomiky z čias komunizmu je možné iba výnimočne
- Organizácia – scenáre počítajú so zachovaním hierarchickej organizácie ruskej spoločnosti, siete sú charakteristické najmä pre šedú resp. tieňovú ekonomiku
- Technológia – scenáre berú do úvahy skutočnosť, že najmä ruská ekonomika je vybavená zastaralými technológiami a prioritným problémom bude prechod na moderné technológie
- Konkurencieschopnosť – scenáre uvažujú s pretrvávajúcou nízkou konkurencieschopnosťou ruskej ekonomiky, ktorú nie je možné zvýšiť na potrebnú úroveň v kratších časových horizontoch
- Internet – scenáre uvažujú s potrebou rastu vybavenosti Internetom pre potreby rastu konkurencieschopnosti, čo sa však môže stať nežiadúcim v prípade centralizácie a koncentrácie politickej moci
- Demografia – scenáre uvažujú s demografickým úpadkom Ruska ako so závažným faktorom, ktorý má veľký vplyv na budúci vývoj Ruska

SCENÁRE RUSKO 2033

SCENÁR TRHOVÁ PERESTROJKA

Základná charakteristika

Scenár Trhová perestrojka je v súčasnej dobe najpravdepodobnejší scenár budúceho vývoja v Rusku, ktorý po zosilnení ruskej ekonomiky, môže prejsť do scenára Ruská demokracia. Scenár Trhová perestrojka počíta s postupnou centralizáciou

riadenia ekonomiky v Rusku. Nepôjde však o návrat systému riadenia z čias komunizmu. Trhová ekonomika ostane zachovaná.

Ekonomika bude fungovať v režime trhového štátu, a to mixu merkantilistického a manažerského trhového štátu. Budú sa prejavovať snahy riadiť ruskú ekonomiku ako manažerský trhový štát tzn. štát zameraný na kontrolu teritória v rámci Ruska. Merkantilistický trhový štát bude postupne naberať na sile, pričom jeho základom bude obhospodarovanie teritórií mimo územia Ruska, a to prostredníctvom ruských sietí vrátane sietí organizovaného zločinu či sietí tajných služieb.

Zároveň sa bude presadzovať tendencia transformácie Ruska na korporatívny kapitalizmus, kedy dominantnou silou ruskej ekonomiky a spoločnosti sa budú stávať ruské korporácie, ktoré budú postupne expandovať do podoby globálnych resp. transnacionálnych korporácií. Dá sa očakávať politická podpora expanzii týchto korporácií.

Centrálna moc bude presadzovať masívne programy technologickej obnovy s pokusom zaviesť kontrolovaný Internet podobne ako je tomu v Číne.

Ruská vláda sa bude v určitých črtách snažiť napodobovať čínsky model reforiem ekonomiky. Budú vznikať zvláštne ekonomické zóny ako v Číne, ale bude snaha využiť politický vplyv v krajinách bývalého komunistického bloku s cieľom použiť tieto krajiny ako zvláštne zóny, ktoré budú slúžiť pre obojstranný pohyb kapitálu, a to ruského kapitálu von a zahraničného kapitálu do Ruska.

Spoločenský systém bude mať podobu riadenej demokracie, kedy sa vo veľkej časti ruskej spoločnosti bude zachovávať politická kontrola a táto bude zameraná najmä proti prenikaniu najmä západného vplyvu na územie Ruska.

Obnovovať resp. modernizovať sa bude postupne aj vojenská moc, ktorá bude zameraná na podporu ekonomických záujmov Ruska doma i vo svete. Opäť bude dochádzať k vytváraniu prvkov trhového štátu, keď legislatíva Ruska už dnes umožňuje vytvárať súkromné armády Gazpromu a ďalším spoločnostiam pre podporu resp. ochranu svojich ekonomických aktivít.

Charakteristiky politického a spoločenského systému

Politická moc: Centralizovaná moc s prvkami demokracie

Spoločenský systém: Limitovaná parlamentná demokracia

Konštitučný systém: Mix merkantilistického a manažerského trhového štátu

Ekonomický systém: Riadené trhy, korporatívny kapitalizmus

Šedá ekonomika: Rast alebo stagnácia

Organizácia: Hierarchie a limitované siete

Technológia: Industriálna a informačná

Konkurencieschopnosť: Nízka

Internet: Nízka penetrácia

Demografia: Úpadok alebo stagnácia

Sloboda prejavu: Limitovaná

Korupcia: Rast alebo stagnácia

Pravdepodobnosť uskutočnenia

Pravdepodobnosť uskutočnenia: 55 % do roku 2017, 45 % po roku 2017

SCENÁR STALIN 21.STOROČIA

Základná charakteristika

Scenár Stalin 21. storočia je najmenej pravdepodobný scenár budúceho vývoja V Rusku. Tento scenár by sa realizoval iba v prípade politického alebo vojenského prevratu alebo v prípade napr. zavraždenia prezidenta a následne prevzatia moci nejakou mocenskou skupinou.

Scenár by sa mohol realizovať aj v prípade vojenského stretu Ruska a inej krajiny so štatútom veľmoci ako napr. USA, Čína alebo Európska únia príp. vojenského konfliktu väčšieho rozsahu s moslimskými zoskupeniami na juhu Ruska.

Scenár by zahŕňoval koncentráciu moci v rukách jednotlivca alebo úzkej skupiny, centrálna riadenie ekonomiky, totálnu kontrolu ekonomiky a zdrojov nachádzajúcich sa na teritóriu Ruska. Štát aj ekonomika by sa stali uzavretými a izolovanými.

Rusko by sa izolovalo v rámci svetovej ekonomiky. Vzhľadom na prerušenie kontaktov so svetom, by Rusko malo pre svoj rozvoj iba obmedzené zdroje a ekonomický vývoj by sa potom pripodoboval vývoju aký je v súčasnej dobe v Severnej Kórei.

Scenár by obsahoval tiež pokus o obnovu základných mocenských štruktúr národného štátu a koncentrácia zdrojov a ich jednostranné nasmerovanie do vybraných odvetví priemyslu by viedlo k zbedačeniu väčšej časti populácie a k ďalšiemu demografickému poklesu až demografickému kolapsu.

Aj v prípade realizácie tohto scenára, by nemal takýto systém dlhé trvanie. Vzhľadom na nízku konkurencieschopnosť ruskej ekonomiky ako aj na predpokladaný pokračujúci prechod najmä vyspelých krajín na moderné technológie, by sa tento scenár musel časom zmeniť na scenár Trhová perestrojka alebo na scenár Moc oligarchov.

Charakteristiky politického a spoločenského systému

Politická moc: Centralizovaná až totalitná moc

Spoločenský systém: Diktatúra

Konštitučný systém: Diktatúra

Ekonomický systém: Riadené hospodárstvo

Šedá ekonomika: Rast

Organizácia: Hierarchie

Technológia: Industriálna
Konkurencieschopnosť: Nízka
Internet: Nízka a obmedzená penetrácia
Demografia: Úpadok
Sloboda prejavu: Limitovaná
Korupcia: Rast alebo stagnácia
Pravdepodobnosť uskutočnenia
Pravdepodobnosť uskutočnenia: 5 % do roku 2017, 5 % po roku 2017

SCENÁR RUSKÁ DEMOKRACIA

Základná charakteristika

Scenár Ruská demokracia je druhý najpravdepodobnejší scenár a je zároveň najžiadúcejším scenárom budúceho vývoja Ruska. Tento scenár predpokladá dotvorenie funkčného demokratického systému v Rusku spolu s postupnou decentralizáciou moci na jednotlivé regióny. Scenár by zároveň zahŕňal vytvorenie funkčnej trhovej ekonomiky, ktorá by predstavovala mix ruských korporácií, ktoré by zároveň expandovali a postupne sa transformovali na globálne transnacionálne korporácie, masívny vstup zahraničného kapitálu a zahraničných investícií do ruskej ekonomiky a vytvorenie priaznivého prostredia pre rozvoj malých a stredných podnikov rovnako ako aj pre rozvoj lokálnych a regionálnych ekonomík v rámci Ruska.

Ruská ekonomika a spoločnosť by fungovala v režime merkantilistického trhového štátu, ktorý by sa postupne transformoval do podoby podnikateľského trhového štátu resp. by istý čas fungoval ako mix merkantilistického a podnikateľského trhového štátu.

Ekonomika by zároveň fungovala ako korporatívny kapitalizmus a prešla by postupne od surovín ako hlavného ťahúňa ekonomiky k moderným technológiám ako motoru ekonomiky. Prioritami ekonomického rozvoja by sa stávali biotechnológie, nanotechnológie, génové a všetky ekonomické odvetvia spojené s technológiami transhumanizmu. Veda by sa postupne prepojila s týmito ekonomickými odvetvami a Rusko by mohlo ekonomický využívať svoj mozgový a vedecký potenciál.

V tomto scenári by sa postupne obnovilo mocenské postavenie Ruska v globálnej civilizácii. V tomto prípade by však sila Ruska nespočívala vo vojenskej sile, ale jej garantom by bola výkonnosť mozgov Ruska a ich prínos do svetovej vedy a svetovej ekonomiky. Rovnako by Rusko prispievalo významnou mierou k riešeniu svetových problémov a mohlo by sa stať stabilizujúcim činiteľom najmä v oblasti Ázie.

Charakteristiky politického a spoločenského systému

Politická moc: Parlamentná demokracia

Spoločenský systém: Skutočná parlamentná demokracia

Konštitučný systém: Mix merkantilistického a podnikateľského trhového štátu

Ekonomický systém: Trhová ekonomika

Šedá ekonomika: Zmenšovanie

Organizácia: Mix hierarchií a sietí

Technológia: Industriálna a informačná

Konkurencieschopnosť: Rastúca

Internet: Vysoká penetrácia

Demografia: Obnovenie rastu

Sloboda prejavu: Garantovaná ústavou

Korupcia: Pokles

Pravdepodobnosť uskutočnenia

Pravdepodobnosť uskutočnenia: 45 % do roku 2017, 55 % po roku 2017

SCENÁR MOC OLIGARCHOV

Základná charakteristika

Tento scenár patri medzi málo pravdepodobné scenáre budúceho vývoja Ruska, a to vzhľadom na skutočnosť, že sa podobný scenár zrealizoval po páde komunizmu v Rusku a zanechal negatívnu odozvu medzi obyvateľstvom. Negatívna skúsenosť s týmto scenárom by umožnila jeho realizáciu iba v prípade nahradenia scenáru Stalin 21. storočia, kedy by horší politický systém bol nahradený prijateľnejším. Ani v prípade realizácie tohto scenáru by jeho trvanie nebolo dlhé, ale bol by nahradený buď scenárom Ruská demokracia alebo scenárom Trhová perestrojka.

Tento scenár by zahŕňoval koncentráciu ekonomickej a politickej moci v rukách skupiny oligarchov, pričom navonok by Rusko fungovalo ako parlamentná demokracia, ale v samotnom Rusku by reálna moc parlamentu bola limitovaná ekonomicou a politickou mocou oligarchov.

Ekonomika by sa vyvíjala ako centrálne riadená so selektívnymi prioritami tých odvetví, ktoré by ovládali oligarchovia. Rástla by zároveň moc a rozmer šedej ekonomiky a tiež sietí organizované zločinu a sietí pozostávajúcich zo zvyškov mocenských a politických štruktúr z čias komunizmu.

Mocenský zápas by sa odohrával v zákulisí rovnako ako aj zmeny politickej a ekonomickej moci.

Ekonomika by fungovala v režime mixu merkantilistického a manažerského trhového štátu. Zároveň by sa uskutočňovala politická podpora expanzie ruských korporácií a ich postupná premena na globálne transnacionálne korporácie, ktorá by však prebiehala pomalšie ako u scenárov Ruská demokracia a Trhová perestrojka.

Spoločenský systém by bol charakteristický rozsiahlou a rastúcou korupciou a funkčnosť štátnych inštitúcií by sa postupne znižovala. Rovnako by klesala konkurencieschopnosť ruskej ekonomiky a jej rozvoj by bol v prevládajúcej miere založený na exploatacii surovínových zdrojov Ruska.

V tomto scenári by pokračoval demografický úpadok Ruska spolu s jeho negatívnymi dopadmi na rozvoj ekonomiky a spoločnosti Ruska a takisto na vnútornú i vonkajšiu bezpečnosť Ruska.

Charakteristiky politického a spoločenského systému

Politická moc: Centralizovaná moc s prvkami demokracie

Spoločenský systém: Málo funkčná parlamentná demokracia

Konštitučný systém: Mix merkantilistického a manažerského trhového štátu

Ekonomický systém: Riadená ekonomika

Šedá ekonomika: Rast

Organizácia: Hierarchie a limitované siete

Technológia: Industriálna a informačná

Konkurencieschopnosť: Nízka

Internet: Nízka až stredná penetrácia

Demografia: Úpadok alebo stagnácia

Sloboda prejavu: Limitovaná

Korupcia: Rast

Pravdepodobnosť uskutočnenia

Pravdepodobnosť uskutočnenia: 5 % do roku 2017, 5 % po roku 2017

SCENÁRE DIVOKÝCH KARIET RUSKO 2033

Scenáre divokých kariet sú málo pravdepodobné udalosti, ktorých uskutočnenie by však malo zásadný vplyv a rozsiahle dopady na budúci vývoj Ruska vo všetkých oblastiach. Tieto scenáre by mohli viazať rozsiahle zdroje, ktoré Rusko potrebuje na svoj vlastný rozvoj a prípadná realizácia takýchto scenárov by mohla viesť až k dezintegrácii Ruska a úpadku ruskej spoločnosti do stavu chaosu až konfliktu.

- Vojenký konflikt s Čínou
- Vojenký konflikt s USA
- Vojenký konflikt s Európou
- Vojenký konflikt s krajinami NATO
- Vojenký konflikt s islamskými krajinami južnej Ázie
- Vnútorná občianska vojna v regióne
- Teroristický útok väčších rozmerov na území Ruska
- Odtrhnutie regiónov a dezintegrácia Ruska
- Jadrová explózia v priemyselných alebo mocenských centrách
- Prírodná katastrofa

ZÁVER

Ruská budúcnosť nie je jednoznačná. Sada alternatívnych scenárov Rusko 2033, ktorá zahŕňa 4 alternatívne scenáre Trhová perestrojka, Ruská demokracia, Stalin 21. storočia a Moc oligarchov plus scenáre divokých kariet, ktorých uskutočnenie je menej pravdepodobné spolu umožňujú alternatívne videnie budúcnosti Ruska, viazané na parametre, ktoré boli použité pri konštrukcii týchto scenárov. Budúcnosť ruskej ekonomiky a spoločnosti však bude výrazne ovplyvňovať budúcnosť vznikajúcej globálnej civilizácie

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] Andreassen, Kaare Staner, Kelstrup, Jakob: Russian Prospects – political and economic scenarios. Copenhagen Institute for Futures Studies. Members' Report 1/2005
- [2] Aslund, Anders: The Russian Economy Facing 2017. In: Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf
- [3] Friedman, George (editor): Annual Forecast 2008: Beyond the Jihadist War - Former Soviet Union. Stratfor, January 8, 2008,
- [4] <http://www.1913intel.com/2008/01/08/annual-forecast-2008-beyond-the-jihadist-war/>

- [5] Graham, Thomas: Thinking about Russia's Future. In: Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf
- [6] Hale, Henry E.: Thoughts on Domestic Drivers. In: Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf
- [7] Karaganov (Head of Editorial Board), Bordachev, Timofei, Guseinov, Vagif, Lukyanov Fyodor, Radayev, Vadim, Yurgens, Igor (Editorial Board): The World Around Russia: 2017. An Outlook for the Midterm Future. The Council on Foreign and Defense Policy. State University – High School of Education, RIO-Center, Moscow, 2007
- [8] Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf
- [9] Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. In: Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf
- [10] Kuusi, Osmo, Smith, Anna, Tiihonen, Paula (editors): Russia 2017: Three Scenarios. Parliament of Finland. The Committee for the Future. 2007
- [11] Mendelson, Sarah E.: Three Alternative Scenarios. In: Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf
- [12] Rusko v roce 2000. In: Střední Evropa. Revue pro středoevropskou kulturu a politiku. Č.94-95, Ročník patnáctý, listopad-prosinec 1999
- [13] Russia and the World: Scenarios to 2025. World Economic Forum. Cologny/Geneva, Switzerland, 2006
- [14] Welt, Cory: Russia and its Post-Soviet Neighbors. In: Kuchins, Andrew C.: Alternative Futures for Russia to 2017. A Report of the Russia and Eurasia Program Center for Strategic and International Studies. Foreword Charles Ryan. CSIS Report., Center for Strategic and International Studies, Washington, D.C., 2007, 71 str., http://www.csis.org/media/csis/pubs/071214-russia_2017-web.pdf

ADRESA AUTORA

Ivan KLINEC, Ing., Ekonomický ústav SAV, Šancová 56, 81105 Bratislava, e-mail: ivan.klinec@gmail.com

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.